

Obsah

Předmluva k druhému vydání	9
Úvod	11
I. Obecné principy výrazu	31
Stanovení tří hlavních principů – První princip – Účelné činnosti stávají se zvykovými v asociaci s jistými stavy duševními a jsou vykonávány, ať jsou prospěšné, či ne, v každém zvláštním případě – Síla zvyku – Dědičnost – Sdružené zvykové pohyby u člověka – Reflexní činnost – Přejít zvyků v reflexní činnosti – Sdružené zvykové pohyby u nižších živočichů – Závěrečné poznámky	
II. Obecné principy výrazu (pokračování)	49
Princip protikladu – Příklady o psu a o kočce – Původ principu – Konvenční znaky – Princip protikladu nevznikl z toho, že opačné činnosti byly vykonávány vědomě z opačných podnětů	
III. Obecné principy výrazu (dokončení)	59
Princip přímého působení podrážděné nervové soustavy na tělo nezávisle na vůli a zčásti na zvyku – Změna barvy vlasů – Svalový třes – Změna vyměšování – Pot – Výraz krajní bolesti – Výraz zuřivosti, velké radosti a zděšení – Protiva mezi emocemi, které působí a které nepůsobí výrazové pohyby – Povzbudivé a tlumivé duševní stavy – Shrnutí	
IV. Prostředky výrazu u zvířat	71
Vydávání zvuků – Hlasové zvuky – Zvuky tvořené jinak – Vzpřimování kožních útvarů, vlasů, peří atd. za emocí hněvu a zděšení – Stáhnutí uší	

jako příprava k boji a jako výraz hněvu – Vzpřimování uší a zdvihání hlavy jako znak pozornosti

V. **Speciální výrazy u zvířat** 95

Pes a jeho rozmanité výrazové pohyby – Kočky – Koně – Přežvýkavci – Opice a jejich výraz radosti a náklonnosti – bolesti – zlosti – údivu a zděšení

VI. **Speciální výrazy u člověka: utrpení a pláč** 119

Křik a pláč – Tvar rysů obličeje – Věk, v němž se počíná pláč – Účinky obvyklého potlačování pláče – Vzlykot – Příčina stahování svalu při pláči – Příčina vyměšování slz

VII. **Skleslost, úzkost, zármutek, sklíčenost, zoufalství** . 141

Obecný účinek zármutku na tělesnou soustavu – Šikmá poloha obočí při utrpení – O příčině šikmosti obočí – O snižování ústních koutků

VIII. **Radost, veselá nálada, láska, něžné city, zbožnost** . 157

Smích původně výrazem radosti – Směšné představy – Pohyby rysů obličeje při smíchu – Povaha vydávaného zvuku – Vyměšování slz za hlasitého smíchu – Stupně přechodu od hlasitého smíchu k lehkému úsměvu – Veselá nálada – Výraz lásky – Něžné city – Zbožnost

IX. **Uvažování, hloubání, špatná nálada, rozmrzelost, odhodlanost** 175

Vraštění čela – Uvažování s úsilím nebo s postřehnutím něčeho nesnadného nebo nepříjemného – Zamyšlené hloubání – Špatná nálada – Nevrlost – Tvrdošijnost – Rozmrzelost a špulení – Rozhodnost nebo odhodlanost – Pevné sevření úst

X. **Nenávist a hněv** 189

Nenávist – Zlost a její účinky na tělesnou soustavu – Odkrývání zubů – Zlost u choromyslných – Hněv a rozhořčení – Jak se vyjadřují

u rozmanitých lidských ras – Výsměch a vyzývavost – Odkrývání špičáku na jedné straně obličeje

XI. Přezírání, pohrdání, hnus, vina, pýcha atd., bezmocnost, trpělivost, souhlas a popírání 201

Pohrdání, posměch a opovržení rozmanitě vyjádřeny – Posměšný úsměv – Posuňky vyjadřující pohrdání – Hnus – Vina, klamání, pýcha atd. – Bezmocnost nebo neschopnost – Trpělivost – Tvrdošijnost – Krčení rameny obecné většiny lidských ras – Znamky souhlasu a popírání

XII. Překvapení, údiv, strach, hrůza 221

Překvapení, údiv – Zdvihání obočí – Otvírání úst – Špulení rtů – Posuňky doprovázející překvapení – Obdiv – Strach – Zděšení – Ježení vlasů – Smršťování kožního svalu krčního – Rozšiřování zornic – Hrůza – Závěr

XIII. Sebeopozorování, stud, plachost, skromnost: rdění . 245

Povaha rdění – Dědičnost – Části těla nejcitlivější k rdění – Rdění u rozmanitých lidských ras – Doprovázející posuňky – Zmatek v mysli – Příčiny rdění – Sebeopozorování, základní prvek – Plachost – Stud za přestoupení mravních zákonů a konvenčních pravidel – Skromnost – Teorie rdění – Shrnutí

XIV. Závěrečná poznámka a souhrn 273

Tři základní principy, které určily hlavní výrazové pohyby – Jejich dědičnost – O účasti, kterou měly vůle a úmysl při osvojování rozmanitých výrazů – Instinktivní poznávání výrazu – Vztah našeho předmětu k druhové jednotě lidských ras – O postupném osvojování rozmanitých výrazů prvními předky člověka – Význam výrazu – Závěr

Poznámky 297